

Onafhankelijk onderzoek in het publiek belang

Onderzoeksraad voor Veiligheid

Onafhankelijk onderzoek naar een ramp of kwestie die de publieke orde heeft verstoord, heeft een belangrijke maatschappelijke functie. Het brengt de feiten rond het pijnlijke voorval aan het licht en stelt de samenleving in staat de gebeurtenis te duiden, te verwerken en ervan te leren. Wanneer dit onderzoek uitgroeit tot gezaghebbend referentiepunt, draagt het bij aan het vertrouwen in het functioneren van de democratie. Het vraagt van de machthebbende partijen dat zij ruimte geven aan het uitvoeren van onafhankelijk onderzoek. Dat schrijft de Onderzoeksraad voor Veiligheid in het vandaag gepubliceerde boek 'Onafhankelijk onderzoek in het publiek belang'.

De publicatie brengt in kaart wat nodig is om onderzoek op onafhankelijke wijze uit te voeren. De Onderzoeksraad heeft zich daarbij specifiek gericht op onderzoek naar kwesties die de publieke orde hebben verstoord. Op basis van eigen ervaringen en gesprekken met onder anderen oud-president van de Algemene Rekenkamer Saskia Stuiveling, Nationale ombudsman Reinier van Zutphen en voormalig commissievoorzitters Willibrord Davids, Femke Halsema en Marten Oosting concludeert de Raad dat bij onafhankelijk onderzoek drie dimensies van fundamenteel belang zijn: onafhankelijkheid in positie, onafhankelijkheid in oordeelsvorming en onafhankelijkheid in beeldvorming.

In vrijwel alle beschreven onderzoeken houden de onderzoekers het handelen van machthebbende partijen tegen het licht. Deze partijen reageren elk op hun eigen wijze als zij onderwerp worden van onderzoek. Dat vergt van onderzoekers dat zij hun onafhankelijkheid bewaken en - indien nodig - bevechten, en vergt van de machthebbende partijen het vermogen ruimte te geven aan het onderzoek, zodat het zijn maatschappelijke functie kan vervullen.

Het eerste exemplaar van het boek is vandaag overhandigd aan de minister van Binnenlandse Zaken en

Koninkrijksrelaties Kajsa Ollongren, die binnen het kabinet een bijzondere verantwoordelijkheid draagt voor het democratisch stelsel. Tijdens de bijeenkomst reflecteerden de vice-president van de Raad van State Piet Hein Donner en onderzoeksjournalist Jeroen Smit op het thema onafhankelijk onderzoek.

Het boek is in eerste instantie bedoeld voor (potentiële) opdrachtgevers en voor degenen die bij tijdelijke commissies of bij onderzoeksinstanties onafhankelijk onderzoek uitvoeren. Zij kunnen de publicatie gebruiken om te bepalen hoe zij zich in hun onderzoek verhouden tot de verschillende thema's die in het boek worden beschreven. Immers, onafhankelijk onderzoek krijgt pas zijn waarde in de maatschappij. En die maatschappij is voortdurend in beweging. De onderzoekers van de toekomst zullen – ook met deze publicatie in de hand – steeds naar eigen inzicht moeten handelen, en hun eigen antwoord moeten vinden op de vraag hoe hun werk kan gaan fungeren als gezaghebbend referentiepunt.

Het boek is te downloaden via www.onderzoeksraad.nl

De studie naar onafhankelijk onderzoek is samengevat in een korte animatiefilm, die is te zien op het YouTube-account van de Onderzoeksraad voor Veiligheid.